

УДК 338.48-44(1-22)

Артем МЯГКОВ

Одеська національна академія харчових технологій

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Досвід країн Західної та Східної Європи говорить про те, що туризм спроможний забезпечити активізацію соціально-економічного розвитку сільських територій. Доведено, що сільський туризм як вид господарської діяльності сприяє диверсифікації економічної діяльності сільського населення, а отже, зменшує ступінь невизначеності та ризику на випадок несприятливої зміни кон'юнктури ринку продовольчої продукції, забезпечує додатковий дохід, створює нові робочі місця.

Останнім часом на Чернігівщині сільський туризм набуває дедалі більшого поширення та є одним із найперспективніших видів діяльності, не пов'язаних з аграрною сферою, яка переживає нелегкі часи. Установлюючи дієвість сільського туризму у розв'язанні низки соціально-економічних проблем села, фахівці Чернігівської ОДА та науковці НАНУ у стратегії розвитку Чернігівської області до 2017 р. визначили сільський туризм пріоритетним напрямом розвитку туризму [1].

Можливість розвитку сільського туризму в Чернігівській області визначається значними природними ресурсами сільської місцевості, їх естетичністю та екологічною придатністю для туристичного використання; самобутньою історико-культурною спадщиною сіл та міст області; наявністю значного житлового фонду в сільських поселеннях; розташуванням поблизу значних регіональних ринків туристичного попиту (насамперед, м.Київ, Чернігів). Проте, незважаючи на значні перспективи сільського туризму в області, його розвиток супроводжується низкою проблем, пов'язаних як із відсутністю достатнього нормативно-правового забезпечення, досвіду роботи щодо надання таких послуг, так і зі специфікою регіонального освоєння ринку агротуристичних послуг. Водночас і безмірне захоплення сільським туризмом як економічною панацеєю криє в собі чимало небезпек [1].

Розвиток сільського туризму на Чернігівщині розпочався у 2000 році зі створення у с. Петрушівка Ічнянського р-ну сільськотуристичного комплексу «Соколиний хутір». Нині садиб, які пропонують варіанти відпочинку в сільській місцевості, в Чернігівській області близько сорока. Основні осередки сільського зеленого туризму розташовані в Чернігівському, Коропському та Ічнянському районах. У їх розміщенні чітко простежується прив'язка до основних річок області: Десни (садиби у Смолині, Количівці, Улянівці, Боромиках, Кладьківці, Городищі, Свердловці, Мезині) та Сноу (Седнів, Піщанка), поблизу озер (садиби «У Лісковицького озера», «У Святого озера», «Андріївські озера»), місць концентрації історико-культурних та природних пам'яток: Чернігова, Седнева, Качанівки, Тростянця, Сокиринців, Мезина, Рихлів, а занадто – до місць туристичного попиту, якими є обласний (близько 20 садиб) та районні центри [2].

Це пояснюється особливостями сформованого попиту на послуги, що пропонуються господарі агроосель та агроготелів, основними представниками якого є жителі Чернігова, районних центрів, а також кияни та гості з близького та далекого зарубіжжя. Останні відвідують здебільшого або оселі, розташовані поблизу обласного центру, або поблизу культурно-історичних пам'яток національного значення (садиби Чернігівського та Ічнянського районів), або в рамках ділового туризму – с. Бреч, де нині власниками Корюківської ФТП будують цілий туристичний комплекс та «Соколиний хутір» [2].

Здебільшого, усі садиби пропонують розміщення з усіма сучасними зручностями. Є й такі, які не забезпечені сучасними зручностями і повертають туристів назад у ХХ, а то й у ХІХ ст. («Мисливська Паланка», «На краю світу», «Медобори»). Але й вони знаходять своїх споживачів, що шукають відпочинку від міста і прагнуть сільської екзотики. Особливо популярні користуються осучаснені, стилізовані під старовину, оселі [1].

Сучасні туристи, що обирають сільський туризм, люди з різноманітними смаками та уподобаннями. Тому для того, щоб виграти конкурентну боротьбу за потенційного споживача на ринку сільськотуристичного попиту Чернігівської області, який, за словами господарів, є ненасиченим, їм доводиться пропонувати низку додаткових послуг. При цьому задовольняються не лише потреби туристів, але й потреби в організації дозвілля місцевого населення: пропонуються послуги організації

свят та корпоративних заходів в етностилі, барбекю, лазня, продаж сувенірів, предметів домашнього вжитку, знарядь праці, реманенту тощо. Найпопулярнішими популярними додатковими послугами для туристів є організація барбекю, лазня, рибна ловля, полювання, прокат спортивного інвентарю, кінні та велосипедні прогулянки, організація екскурсій до Чернігова, Седнева, Тростянця, Качанівки, Сокиринців, Густинського та інших монастирів, Коропа та інших місць залежно від розташування садиби [3].

Проаналізувавши діяльність різнопланових садіб, можна видокремити деякі проблеми, що супроводжують розвиток сільського туризму в Україні та Чернігівській області. Сільський туризм є основною діяльністю майже для усіх господарів-місцевих жителів, незважаючи на масштаби розвитку справи та її правовий статус. І річ тут не в бажанні самих господарів, а в безробітті, яке є проблемою сільської місцевості, а також особливостях сільськогосподарського виробництва. Технології сільськогосподарського виробництва застарілі, вимагають великих витрат часу і роблять неможливим якісне поєднання сільського господарства та туризму. Усі з опитаних господарів одноставно стверджують, аби якісно займатися наданням послуг у туризмі, треба відмовлятися від інших видів діяльності і навіть не відділяти туристичну діяльність від особистого життя [5].

У Чернігівській області як аграрному регіоні сільський туризм не користується значною популярністю серед місцевого населення, яке ще не втратило зв'язків із селом і надає перевагу відпочинку в інших місцевостях. Тому основними споживачами регіонального сільсько-туристичного турпродукту є мешканці Чернігова, Києва. Інші великі міста розташовані далеко і мають свої бази для розвитку сільського туризму. У зарубіжних туристів Чернігівщина користується попитом через близьке розміщення до Києва та Борисполя [2]. Для тих хто подорожує автомобілем та залізницею, є безліч пропозицій західній та центральній Україні у східноєвропейських та прибалтійських країнах, які пропонують кращу інфраструктуру та сполучення, менш суворі візові вимоги та більш помірковані ціни. Білоруси та росіяни, що живуть поблизу кордонів області теж здебільшого не втратили зв'язків із селом. Тож господарі скаржаться на нестабільність попиту, малу кількість туристів. Господарям важко знайти споживача на свої послуги.

Подані приклади красномовно свідчать про те, що розвиваючись таким шляхам, як це відбувається нині, сільський туризм не здатен виправдати тих надій щодо поліпшення соціально-економічного стану села, які покладаються на нього. Для цього необхідно принаймні захистити інтереси місцевого виробника та місцевих громад [2].

Список використаних джерел

1. Алешугіна Н. О. Вісник ДІТБ. – 2013. – № 17. – С. 264–268.
2. Все о туризме [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/aleshugina5.htm
3. Сільський зелений туризм. Методичні рекомендації для господарів садиб / Коберніченко Т. О., Васильєв В. П., Горішевський П. А., Зінько Ю. В. – Київ : Аграрна освіта, 2005. – 80 с.
4. Рутинський М. Й. Сільський туризм : навч. посіб. / М. Й. Рутинський, Ю. В. Зінько. – Київ : Знання, 2007. – 271 с.
5. Чернігів для туриста [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tour-cn.com.ua/>